Polonica.

Czartoryskiego Księcia Kazim. Flor. ~~Arcybiskupa~~ nominata Gnieźnieńskiego y Prymasa Uniwersał doniesienie o zgonie Króla Michała i czas sejmików i sejmu konwokacyjnego naznaczający.

Kázimierz Floryan Xiążę ná Klewániu

Czártoryſki, z Bozey łáſki, Biſkup Kuiáwſki y Pomorſki, Nominat Arcybiſkup Gnieznieńſki.

Wßem w obec y káždemu z oſobná komu to wiedźiec należy, oſobliwie Iáśnie Wielebnym, Iáśnie Wielmożnym, Wielmożnym Ich Mośćiom Pánom Senatorom Duchownym y Swieckim, Dygnitarzom, Vrzednikom, y wßytkim Stanu Rycerſkiego Obywatelom Koronnym, y Wielkiego Xieſtwá Litewſkiego M. M. Pánom, Collegom y Bráci, przy zálecenìu ſłużb y chęći moich do wiádomośći przywodze.

NIe vchronna fatorum viciſſitudo z ordinánſu Boſkiego/ iáko wßytkim Monarchiom proſpera & aduerſa ſporządźiłá; ták y Oyczyznę náßę w ćieſkich zoſtáiącą niebeſpieczenſtwách/ nagłym y nieſpodźianym zafraſowáłá sieroctwem/ kiedy ten Pan qui aufert ſpiritum Regum terræ, zábrał y powołał do śiebie Krolá Jego Mośći MICHAŁA Páná náßego. Przypadek ten żáłoſny/ y cáłey Rzeczypoſpolitey okropna żáłobá/ káždego tey Oyczyzny Obywátelá ćießkim muśi przerázić żalem. Że iednák z woli Bożey w ták trudnym Rzeczypoſpolitey czáśie/ to ná nas przypádło sieroctwo/ przyidźie śie do teyże woli Boſkiey ſtoſowáć/ Oyczyzny cáłość/ & publicam ſalutem Pánu Bogu w opiekę oddáć/ y onego pokornym vprąßáć ſercem/ vt mittat auxilium ab alto Nam zás pro ſolatio nic innego nie zoſtawa/ tylko dobrá poſpolite° pieczą/ ktorey nie godźi śię w tym powßechnym poniecháć żalu/ ale nie vſtępuiąc od zwyczáiu dawnego/ capeſſere Rempublicam, vdáć śię do zwyczáynych śrzodkow/ y iáko nayſkutecżniey ośieroćiáłey conſulere Rzeczypoſp: Czas Seymikom po Woiewodztwách y Ziemiách vprzedzáiącym Conwokátią/ á potym y ſámey Conwokátiey náznáczyć. Że tedy mnie Pan Bog náznáczył to pierwße w tey Rzeczypoſp. záśiádáć mieyſce/ przychyláiąc śię do Rády y zdánia Ich Mośćiow Pánow Senatorow/ ná ogłos ták żáłoſney nowiny śmierći Krolá Jego Mośći do Wárßáwy zgromádzonych/ powinnośći mieyſcá mego/ y dawnego zwyczáiu/ do wiádomośći wßyſtkich Stanow Koronnych/ y Wielkieg Xie: Lit: żáłoſną tę donoßę orbitatem, y śmierć Krolá Jego Mośći Páná náßego denuntio, ktorego Pan Bog z tego doczeſneg żyćia/ ná wieczny żywot powołał/ y przenioſł/ we Lwowie dniá dźieśiątego Mieśiącá Liſtopadá/ miedzy oſmą/ á dźiewiątą przed południem/ y żeby to ześćie z tego świátá Krolá Jego Mośći po Woiewodztwách/ Ziemiách/ Powiátách y Grodách wßyſtkich ogłoßone było. Vrzędow/ do ktorych to należy/ żądam y vpominam. Idąc przytym zá rádą y zdániem/ tychże Ich Mośćiow Pánow Senatorow inſiſtendo Prawom y Zwyczáiom ſtárodawnym. Seymikom po Woiewodztwách/ Ziemiách/ Powiátách / ták w Koronie/ iáko y w W. X. Lit. dźień 29 Mieśiącá Grudniá/ w Roku 1673. náznáczam. Xieſtwu zás Oświecimſkiemu y Zatorſkiemu y Ziemi Hálickiey 19. Decembris. Woiewodztwo iednák Mázowieckie Seymiki ſwoie pártikulárne/ ná mieyſcách zwyczáynych w Ziemiách y Powiátách dniá Dźiewiętnaſteg Grudniá w Roku 1673. odpráwowáć będźie/ á Generálnemu w Wárßáwie ná dźień Oſmy Mieśiącá Styczniá w Roku przyſzłym 1674. poſpołu z Woiewodztwem Podláſkim náznáczam. Woiewodztwá y Ziemie Pruſkie/ według zdánia Ich Mośćiow Pánow Woiewodow támecznych Pártyculárne Seymiki mieć będą/ á Generálnemu Seymikowi / tychże Ziem Pruſkich/ podług Alternaty dźień Piąty Mieśiącá Styczniá Roku 1674. náznáczam w Málborku. Conwokácyą zás Generálną dniá 15. Mieśiącá Styczniá w Roku bliſko nąſtępuiącym 1674. w Wárßáwie náznáczam/ y ſkłádam. Ná ktorą żeby Ich Mość Pánowie Senatorowie/ y Pánowie Po-

ſtowie/ Woiewodztw/ y Ziem/ wcześnie y nádźień pierwßy præcisè ziezdżáli miło-
ścią Oyczyzny obowiezuie/ gdyż wiele ná tym cáłości Dobrá poſpolitego należy/
áby tá Conwokácya iáko nayprędzey odpráwiona byłá/ czás & modus przyßłey
Elekcyey/ áby był námowiony y poſtánowiony. Ná teyże Conwokácyey/ według
dawne° zwyczáiu/ y przeßłych Káptur ów/ rząd/ beſpieczeńſtwo/ ſpoſob pod táki czás
Interregni záchowánia/ y zátrzymánia ſpráwiedliwości świętey/ ktora ieſt cauſa
conſeruatiua Regnorum, & Rerumpublicarum, tákże ſtánowienie Contráktow/
Zápiſow czynienia/ otwárćia y leżenia Xiąg Grodzkich námowiony/ y poſtánowiony
będźie. Gránic ták Koronnych/ iáko y W. X. Lit: beſpieczeńſtwá/ Pákta z Pány/
y z Páńſtwy Sąsiedzkiemi/ przez Poſelſtwá potwierdzone y zátrzymáne/ y cále pu-
blicæ ſecuritati, że wßytkich ſtron/ przy łáſce Bożey/ á zgodney y ſpolney obrádźie/
ma bydź prouiſum. Oraz coby ná przyßłey da P. Bog Elekcyey/ zá rádą y zgodą/
wßytkich Stanow oboygá Narodow/ do popráwy/ rządu/ y zátrzymánia Praw y
Swobod náßych należáło podáć. Przytym tákie beſpieczeńſtwo/ około Elekcyey
odpráwowánia ma bydź ná teyże ſie poſtánowi Conwokáciey. Wiec gdy in puncto
śmierći Krolá J. Mći. Woyſká Náße y W. X. Lit: w Ziemi Wołoſkiey zoſtáiące
przy łáſce BOżey z nieprzyiaćielem Krzyżá Swiętego zá ſpráwą y odwagą Jáśnie
Wielmożnych Wodzow Náßych/ pierwßy odpráwiły experiment: Oboż Nieprzyia-
ćielſki ßturmem wziąwßy/ y nie przyiaćielá tego Woyſku gromádnemu wielką intu-
lerunt cladem. zdrowie ſwoie cáłości dobrá Poſpolitego/ & rei Chriſtianæ deuo-
uent WMciow. MM. PP. y Bráciey/ per omnia Sacra proße/ ráczćie ná przy-
ßłych Seymikách wßelákie obrocić do te° ſtáránie/ áby námowione y Poſtánowione
ná Seymie przeßłym Podatki/ iáko nayprędzey mogły bydź wydáne/ y ná Zołd Woy-
ſku in hoſtico prácuiącemu wyliczone. Ráchunki z Poborcámi ná tychże Seymi-
kách ábyśćie WMość. M. M. Mći. Pánowie odpráwili/ żądam y nápominam/
poniewáß áż názbyt to iáwna/ że wiele Chorągwi y Regimentow/ lubo miáły Aſſy-
gnácye/ do rożnych Ziem y Woiewodztw/ żadney iednák do tych czás nie máią ſatis-
fákcyey/ w borgowey zoſtáwáią ſłużbie. Potrzebna tákże ieſt przeſtroga Woie-
wodztwom/ że lubo Exáktorowie Pogłownego y Akcyzy żadnego ießcze nie czynili
ráchunku/ z powracáiących iednák Aſſygnácyi patet Skárbowi Koronnemu/ że le-
dwie pierwßa Cwierć Ma j z obudwuch tych wypłácona bydź może podátkow/ y má-
łá nádźieiá áby tá áccyzá ktora iuß w niektorych Woiewodztwách ieſt zniesiona/ we-
ſpoł z ßeleżnym wyſtárczyć mogłá bieżącym y przyßłym Cwierćiom dla tego
WMciom/ MM. PP. curæ będźie/ iáko y ten dług/ zátrzymány Woyſku wypłácić/
y dáley onoż w ſłużbie Rzeczypoſp. zátrzymáć.

Wiec że podátki ná Seymie Anni 1670. vchwalone/ y Trybunałem Radom-
ſkim ná Woyſko podźielone/ poniewáß w niektorych Woiewodztwách/ lubo wybrá-
ne od Poborcow ále ad vſus alios od Woiewodztw ſą wydáne/ potrzebá áby Woie-
wodztwá compenſowáły to Rzeczypoſp. nowemi Podatkámi/ y Aſſygnácye ná Mil-
lion wydáne/ áby popłáciły woyna tá z ták potężnym nieprzyiaćielem do piero ſie to
poczełá euentus teyże woyny dubius & anceps, ieżeli ſam Pan Bog dálßych pro-
greſſow y zamyſłow/ nieprzyiaćielſkich non confundet, obawiáć ſie áby Woyſko Ná-
ße wytrzymáć mogło ná wioſnę potędze nieprzyiaćielſkiey. Należy tedy wiele ná
tym ábyśćie WMość. MM. PP. ná tychże Seymikách y ná przyßłey Conwoká-
cyey ſpoſob zátrzymánia Woyſká w ſłużbie/ y zátrzymánia w tych tám kráiách wyná-
leźli/ ktory niemoże bydź ſkutecznieyßy/ tylko żeby potomna płáca Rycerſtwo dobrze
záſłużone dochodźiłá. Kwoli czemu ábyśćie WW. MM. PP. zupełną moc dáli/
Jch MMciom PP. Poſłom ſwoim/ rzecz ieſt potrzebna. A naprzod proße áby tá
Commyſſá ktora ſie we Lwowie dla vkontentowánia Woyſká odpráwowáć miáłá/
á dla śmierći Krolá JMći. podobne wßytkie zwykły vſtáwáć Actus, tu do Wár-
ßawy pod czás Conwokácyey przenieśiona bydź mogłá/ máiąc tego ßczęśliwy ſkutek
y przykład zá Pánowánia Krolá JMći. Włádyſłáwá/ kiedy Commiſſya pod czás
Seymu ſie odpráwowáłá. Weźmie z tąd wielkie przychęcenie Woyſko gdy obáczy
ßatisfakcyą iego/ nie idźie w odwłoki/ będą miáły wßytkie Woiewodztwá commo-
ditatem doſtáteczney informácyey/ co z vchwalonych Podatkow/ ná przeßłym

Seymie do Skárbu Rzeczyposp. weszło/ co tesz in retentia ták po Woiewodztwách/ iáko v Exáktorow zostawa/ y podlug tego zaraz przyszle podatki miarkowáć bedzie: dla tegosz czás záczecia tey Commissyey trzeci dzień po záczeciu Conwokácyey Ich MMściom PP. Commissarzom wszytkim/ ták z Senatu iáko y z Izby Poselskiey do Wárszawy życzylbym/ żeby Rzeczpospolita náznáczylá/ tego dokládáiac/ żeby Sady wszytkie iniuriatorum od Woyskowych ná tey Commissyey nie odpráwowaly sie; á to dla nie oderwánia sie Ich Mosciow Pánow Woyskowych zá gránica zostawaiacych/ wszákże nie vplynie czás Rzeczyposp. náznáczyć potym termin y mieysce/ tymże Sadom/ z przyszley Conwokácyey/ áby sie iniuriatis wygodziło; Pánom Poborcom iednák / y wszytkim quocunque titulo, dotykáiacym sie Podatkow publicznych/ y Retentorow onychże termin ná teyże Commissyey dospráwowánia sie rozumiałbym náznáczyć. Wiec że otworzenia nowey srebrney menice byłá do tad indecisa w tey Rzeczypospolitey propositio, przecie iednák że postronne sąsiedzkie Pánstwá/ znáczne z Mienic wspárciew potrzebách publicznych odnoszą, á co wieksza: że cokolwiek iest w tey Rzeczypospolitey sreber pozostáłych zá gránice/ przez przysposobione ná to osoby wykupuią. Słusznie tedy Rzeczpospolita Nászá ná tey przyszley da Pan Bog Conwokácyey inibit media, iákoby bez przyczynienia złey monety/ otworzeniem nowey srebrney rátowáć sie mogłá. Woysku zás Wielkiego Xie. Lit. że w pierwszey Cwierci/ z pierwszey Ráty podatkow/ non in toto satisfactum, tákże druga Ratá ná druga Cwierć temuż Woysku/ nie wszytká do Brzescia Litewskiego zwieziona/ interest Woiewodztwom W. X. L. ná Seymikách przyszłych inire examen cum Retentoribus, y z Poborcámi/ áby iáko nayprędzey te dwie Raty według Dekretu Trybunału Skárbowego Grodzinskiego Woysku W. X. L. ták dobrze zásłużonemu/ á przez niewczásy/ y woienne okázye/ z Nieprzyiacielem znácznie nádwerezonemu/ oddáne były. Zálecam oraz/ áby y trzecia Ratá prima Decembris przypadaiaca iáko nayprędzey wypłácona byłá/ iákoby Zolnierz W. X. L. nie miał okázyey odrywáć sie ab operationibus bellicis, yżeby na przyszła Wiosnę iáko nayporządniey wygotowáć sie mogł. A że in securitate pogránicza W. X. Lit. z Pánstwem Moskiewskim siła Rzeczyposp. záwisło. Przeto na tychże Seymikách obiora Sedziow/ ktorzyby z Sedziámi Moskiewskiemi de tempore & loco zniozszy sie/ rożnice ogránice/ & iniurias ab vtrinque záchodzace rozsadzili. Exolutionē Summy Sta Tysiecy winney Krolowi Jeg. Mci S. pámieci przeszłemu P. nászemu tákże Ich Mosciom Pánom Hetmánom W. X. L. Constitucyámi vtwierdzonych nie przepomnia Woiewodztwá W. X Lit. wypłácić. Tákże Prowizya ná Poczte W. X. Lit. z Miast ordinowána/ áby oddána byłá sub pœnis in volumine Legum expressis. A że Commissyey Woyskowey W. X. L. dla zapłáty Woysku stárego Zaciagu termin przypada dniá wtorego Stycznia/ tedy ten termin rozumiem Rzeczpospolita zechce/ abo w Wárszáwie/ ábo gdzie indziey náznáczyć.

Idac przytym przykládem Antecessorow Nászych/ ktorzey niemnieysza w tym sławe Narodu Nászego zákládáli/ kiedy pozostałe Krolow Pánow Małżonki/ debita venerabantur obseruantiâ tudiesz prowizya Stanowi Krolewskiemu przyzwoita abo zátrzymywáli/ ábo iezeli postánowiona niedostá/ nowa náznáczáli. Godna záprawde tego respektu Naiiásnieysza Krolowa Jey Mosć teráznieysza ELEONORA ktora w ciezkim osierocenia swoim inter prima kládzie solatia, respekt y życzliwość Oyczyzny Nászey ku sobie. O co bedac żadány od Krolowey JMci, zá zdaniem IchMciow PP. Senatorow przytomnych in spem ratihabitionis Reipublicæ, ná przyszley Conwokácyey deklárowálá sie Summá pewna z Intrat Oekonomiey Koronnych y W. X. Lit. y dobr do Stołu J. K. Mci náznáczonych/ ktora żeby pro rato & grato WMość. MM. PP. przyieli/ goraco prosze. Cokolwiek zgolá ad conseruationem Rzeczyposp. do obrony w ták ciezkiey z tym nieprzyiacielem záczetey woynie/ náleść sie może/ ábyście WMość MM. Pánowie nie odwłocznie consulere chcieli/ & periclitantem nieopuszczáli Rempublicā vnicè stáráiac sie oto/ áby tá miálá Oyczyzná Kościoły y Swiatnice Pánskie/ zászczyt y obrone iáko nayprętsza y nayskutecznieysza mogły odebráć. Czym niesmiertelna sobie WMość. MM. Pánowie ziednacie sławe/ y wielka v Páná Bogá przy-

ſługe/ kiedy continuationi woyny z nieprzyiaćielem Krzyżá Swiętego ſpoſoby ná-
mowićie: y poſtánowićie. Przez też miłość Oyczyzny WM. M. M. Pánow pro-
ſzę/ ſimultates y niechęći/ ieżeliby ſię iákie náydowáły/ miłośći Bożey y Oyczyzny dá-
rowawſzy/ w zgodźie & in vnio animorum Rzeczypoſp. conſulatis. Ieżeliby też
ludźie tácy ſwowolni kupy Práwem zákazáne zwodźieli/ proſzę y nápominam Ich
Mośćiow Pánow Woiewodow/ Stároſtów/ Sądowych Koronnych y W. X. L.
áby ieżeliby ſię táka wſzczynáłá ſwawola/ z powinnośći Vrzędow ſwoich oney zábie-
gáli. Acz y to do vwagi WMośćiow MMćiwych Pánow podáię/ áby ná tychże
Seymikách/ po Woiewodztwách/ Ziemiách/ y powiátách ſpoſob ná pohámowánie
ſweywoli tákiey był námowiony y poſtánowiony/ ſub ratihabitione Conwokácyey
przyſzłey. Proſzę tákże y nápominam Ich Mośćiow Pánow Woiewodow y Stá-
roſtow pogránicznych Koronnych y W. X. Lit. tákże Miáſtá pográniczne y Por-
towe napominam/ áby ludźi Cudzoziemſkich bez Páſzportow/ do Korony y W. X.
Lit. przyieżdżáiących niepuſzczáli. Poſłowie tákże od ktorychkolwiek Pánow Cu-
dzoziemſkich/ ieżeliby ku gránicom przyieżdżáli áby o nich do mnie znáć dawáli/ nie-
mieſzkánie y do informácyey moiey tychże Poſłow ná gránicách zátrzymywáli/ pro-
ſzę y nápominam. Więc że w ten czás/ kiedy ten Vniwerſał iuż do powſzechney wy-
chodźić miał wiádomośći przeſtrogá od J. Mći Páná Márſzałká y Hetmáná Wiel-
kiego Koronnego przychodźi/ iż lubo alea belli dość ſzczęśliwie z tym pádłá nieprzy-
iáćielem/ Woyſká iednák znáczne ſtáło ſię vſzczuplenie/ gdy wyprawy Woiewodztw
Dymowe/ in expiratione Cwierći wſzytkie ſię práwie rozwinęły/ y tu do Polſki po-
wracáią: co iáko Rzeczypoſp. ſzkodliwa/ y iákie zá ſobą ćiągnie niebeſpieczenſtwá/
gdy Woyſkowy komput ták prętko ſię zmnieyſzył/ ná wioſnę przyſzłą nieomylnie ten
nieprzyiaćiel świeże w pole wyprowádźi Woyſká/ należy vważyć tem apertum di-
ſcrimen, y będźieli ſię to iednák WMćiom MMćiwym PP. zdáło/ nie ták ſię w
tym do dawnych Praw y zwyczáiow wiążąc iáko ták iáwnym wygadzáiąc niebeſpie-
czenſtwom/ czás prędſzy złożyć y náznáczyć Elekcyey/ áby ná przyſzłą Cámpanią z
obránym y Koronowánym Pánem przy ſzczęśćiu iego nieprzyiaćielowi temu mogł
ſię dawáć odpor. Co aby w oſobliwey WMćiow MMćiwych Pánow zoſtawało
vwadze/ y PP. Poſłowie żeby w tey máteryey zupełną mieć mogli władzą/ vśilnie
WMćiow MM. PP. proſzę. A cokolwiek w tym Vniwerſale ſpraw zachodzą-
cych Rzeczpoſpolita WMćiom MMćiwym Pánom donoſzę to áby zá Inſtrukcyą
ſtawało/ pomienionym Seymikom y do innych ziázdow nie dawáłá ſię okázya/ z
powinnośći mieyſcá mego proſzę y żądam WMćiow Mćiwych Pánow y Bráci.
Pokornie przytym Boſkiemu ſupplikuię Máieſtatowi/ áby wſzytkie rády y ſtáránia
WMćiow MMćiwych Pánow około cáłośći Dobrápoſpolitego ſzczęśliwił y błogo-
ſłáwił/ y tę vtrapioną Oyczyznę miał w ſwoiey opiece. Ten zás moy Vniwerſał/ z
podpiſem ręki y z przyłożeniem pieczęći Moiey zá zdániem Ich Mćiow Pánow Se-
natorow Duchownych y Swieckich ná ten czás do Wárſzáwy zgromádzonych.

*Iáśnie Wielebnych Ich MMośćiow XX. Andrzeiá Trzebickiego Krákowſkiego, Xiá-
żęćá Siewierſkiego. Stepháná Wierzbowſkiego, Poznáńſkiego. Iáná Gembickie-
go, Płockiego. Andrzeiá Olſzowſkiego, Chełmińſkiego y Pomezáńſkiego, Biſkupow,
Podkánclerzego Koronnego, Opáctwá Andrzeiowſkiego dożywotniego Adminiſtratorá.
Iáśnie Wielmożnych, Ich MMośćiow Pánow, Alexándrá Hrábi ná Wiśniczu Lubomir-
ſkiego, Woiewody Krákowſkiego, Zatorſkiego, Lubáczowſkiego, Niepołomſkiego, Stáro-
ſty. Iáná z Tęczyná Tárłá, Sendomirſkiego. Włádyſłáwá Reiá Lubelſkiego, Libuſkie-
go, Solotwińſkiego, Stároſty, Woiewodow. Krzyſztofá Pácá, Kánclerzá Wielkiego W.
X. Lit. Kowińſkiego, Kozienieckiego, Oſtrzyńſkiego, &c. Stároſty. Andrzeiá z Ráćibor-
ſká Morſztyná, Podſkárbiego Wielkiego Koronnego, Záwichoſtkiego, &c. Stároſty.* Podáię
y do grodow poſełam. Dán w Smárżewicách die 5. Decembris, Anno 1673.